

Inbreuk op fundamentele rechten door coronaprogramma

Bajesdirecteuren springen zo nu en dan te losbandig om met fundamentele rechten van gedetineerden

Stijn van Merm en Joyce de Vries

Utrecht/Maastricht - Door corona is ieders bewegingsvrijheid beperkt, maar die van gedetineerden nog meer. Is het menselijk om in penitentiaire inrichtingen (PI) meer beperkingen op te leggen dan die het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) noodzakelijk vindt? Vorig jaar maart maakte het kabinet de eerste maatregelen bekend om het coronavirus te bestrijden. Niet veel later gaat Nederland in gedeeltelijke lockdown. Versoepelingen en zwaardere coronamaatregelen wisselen elkaar vervolgens af. Steeds speelt de vraag: welke maatregelen zijn noodzakelijk om verdere besmetting en verspreiding van het coronavirus te voorkomen?

De directeur van een inrichting heeft een zorgplicht om een omgeving te creëren waarin zo min mogelijk kans is op besmetting. Ter bescherming van gedetineerden en het inrichtingspersoneel zijn door de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) landelijke maatregelen getroffen om het risico op verspreiding van het coronavirus in de inrichtingen te verkleinen.

Hoe gaat de beklagrechter om met het coronaprogramma in verband met inbreuken op fundamentele rechten van gedetineerden?

Mag een directeur het recht op luchten beperken wegens het coronavirus?

Op basis van artikel 49 van de Penitentiaire beginselenwet (Pbw) heeft de gedetineerde het recht om dagelijks ten minste een uur in de buitenlucht te verblijven. In verschillende inrichtingen is het recht om te luchten desondanks ingekort naar een half uur per dag om verdere verspreiding van het coronavirus te voorkomen.

Volgens de jurisprudentie van de Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming (RSJ) is het recht op luchten zo fundamenteel dat het in beginsel als een onvervreemdbaar recht wordt aangemerkt. Ook bij zeer ernstige calamiteiten moeten er extra inspanningen worden verricht om een passende compensatie aan te bieden.

Op 17 maart 2021 achtte de beklagrechter de beslissing van de directeur onvoldoende onderbouwd dat het noodzakelijk was om af te wijken van het wettelijk recht en te volstaan met een half uur. In deze zaak was ook niet gebleken van

passende compensatie aan te bieden. Het beklag werd gegrond verklaard en er werd een tegemoetkoming toegekend.

Extra versnaperingen

Een andere gedetineerde werd 'ingesloten' omdat hij getest moest worden op corona. In afwachting op de testuitslag werd hij in afzondering geplaatst, zonder mogelijkheid te luchten. De voorzitter van de RSJ oordeelde dat de directeur in de onderhavige zaak onvoldoende extra inspanningen had verricht om de gedetineerde te laten luchten, dan wel een andere compensatie had aangeboden. De beslissing van de directeur werd

daarom per direct geschorst.

Toch achten beklagrechters het niet altijd onredelijk om gedetineerden een aantal dagen maar een half uur te laten luchten, omdat de directeur in die zaken versoepelde zodra dat mogelijk was, extra versnaperingen aan gedetineerden verstrekte en extra belmomenten had aangeboden. Mag de directeur gedetineerden in quarantaine plaatsen? Op grond van artikel 23 van de Pbw kan de directeur een gedetineerde uitsluiten van deelname aan een of meer activiteiten indien dit in het belang van de handhaving van de orde of de veiligheid in de inrichting noodzakelijk is.

Korte elleboogboks

Een gedetineerde die op 23 december 2020 zijn advocaat een korte elleboogboks gaf aan het einde van het bezoek kreeg hiervoor een ordemaatregel opgelegd en werd 8 dagen in quarantaine geplaatst. Het RIVM kent geen quarantaineperiode voor personen die niet zijn blootgesteld aan een mogelijke besmetting. De directeur heeft fysiek contact met bezoek echter volledig verboden. De beklagcommissie oordeelde dat de gedetineerde zich niet heeft gehouden

welke maatregelen zijn noodzakelijk om verdere besmetting en verspreiding te voorkomen?

aan het door de directeur opgelegde verbod op fysiek contact, waardoor een disciplinaire straf opgelegd had kunnen worden. Voor het opleggen van een ordemaatregel is evenwel vereist dat dit noodzakelijk was voor het belang van de handhaving van de orde of de veiligheid in de inrichting. Aangezien de RIVM-richtlijnen niet zijn overtreden en er geen risico op besmetting was, was de noodzaak om de gedetineerde voor de duur van acht dagen te plaatsen op een individueel programma vanwege het geven van een korte elleboogboks onvoldoende gebleken. De beklagcommissie verklaarde het beklag gegrond en kende een tegemoetkoming toe. Mag de directeur incidenteel verlof

weigeren? Op grond van artikel 26 Pbw kan de gedetineerde worden toegestaan de inrichting te verlaten. De inzet van incidenteel verlof speelt vaak in belangrijke kwesties voor gedetineerden. Denk aan verlof om afscheid te kunnen nemen van een dierbare of voor een noodzakelijke medische ingreep.

Dat een dergelijk incidenteel verlof onder druk kan komen te staan, blijkt uit een uitspraak van de RSJ. Het verzoek was afgewezen mede op de grond dat klager besmet zou kunnen raken met het coronavirus. De RSJ oordeelde echter dat deze grond onredelijk en onbillijk was, omdat incidenteel verlof tot de mogelijkheden behoort en het belang van klager om de uitvaart van zijn moeder bij te wonen evident groot was. Uit deze uitspraak blijkt dat de directeur zo nu en dan te losbandig omspringt met fundamentele rechten van gedetineerden. Het coronaprogramma knelt. Het is daarom altijd raadzaam om een advocaat te laten kijken naar een afwijzende beslissing. Een advocaat kan de fundamentele rechten van een gedetineerde waarborgen. (Stijn Merm en Joyce de Vries zijn van de Stichting Mens en Strafrecht)

De talloze reacties tonen aan dat

de BONJO

goed wordt gelezen

Adverteren in deBonjo brengt u in de bajes

mr. J.M.C. van Gorkum is gespecialiseerd in Jeugdrecht en heeft jarenlange ervaring met zaken betreffende:

- OMGANG
- ONDERTOEZICHTSTELLING
- ERKENNING
- UITHUISPLAATSING

